

ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ МОРСЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ

MODERN PHILOLOGY

Науковий журнал

Випуск 5

Видавничий дім
«Гельветика»
2026

Науковий журнал «Modern Philology» засновано у 2024 році Одеським національним морським університетом.

Реєстрація в Національній раді України з питань телебачення і радіомовлення:
Рішення № 887 від 21.03.2024 р.
Ідентифікатор медіа: R30-02771.

Суб'єкт у сфері друкованих медіа – Одеський національний морський університет
(вул. Мечникова, 34, м. Одеса, 65029, e-mail: priem@onmu.org.ua. Тел.: +38 (048) 732-17-35).

Періодичність виходу: 2 рази на рік.
Мова видання: українська, англійська.

Фахова реєстрація (категорія «Б»): Наказ МОН № 1721 від 10.12.2024 р. (Додаток 3).
Спеціальність: В11 Філологія (за спеціалізаціями).

*Рекомендовано до друку Вченою Радою
Одеського національного морського університету
(протокол № 10 від від 26.02.2026)*

Офіційний сайт видання: journals.onmu.in.ua/index.php/modernphilology

Головний редактор – Корольова Тетяна Михайлівна, доктор філологічних наук, професор, професор кафедри «Філологія», Одеський національний морський університет.

Редакційна колегія:

Бабелюк Оксана Андріївна, доктор філологічних наук, професор, професор кафедри іноземних мов та перекладознавства, Львівський державний університет безпеки життєдіяльності

Бігунова Наталя Олександрівна, доктор філологічних наук, професор, завідувач кафедри теоретичної та прикладної фонетики англійської мови, Одеський національний університет імені І.І. Мечникова;

Василина Катерина Миколаївна, кандидат філологічних наук, доцент, в.о. декана факультету іноземної філології, Запорізький національний університет

Зимомря Іван Миколайович, доктор філологічних наук, професор, завідувач кафедри теорії та практики перекладу, Ужгородський національний університет;

Іліаді Олександр Іванович, доктор філологічних наук, професор кафедри перекладу і теоретичної та прикладної лінгвістики факультету іноземних мов, Державний заклад «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського»;

Коляса Олена Василівна, кандидат філологічних наук, доцент, доцент кафедри філології, Одеський національний морський університет;

Москалюк Олена Вікторівна, кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри «Філологія», Одеський національний морський університет;

Приходченко Олександра Олексіївна, кандидат філологічних наук, доцент, доцент кафедри іноземних мов професійного спрямування, Запорізький національний університет;

Смаглій Валерія Михайлівна, доктор філологічних наук, професор, професор кафедри філології, Одеський національний морський університет;

Юхимець Світлана Юріївна, кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри «Філологія», Одеський національний морський університет;

Конрад Казимеж Шамрик, доктор наук, професор кафедри лексикології та прагмалінгвології кафедри польської мови та компаративістики, Білостоцький університет (Польща).

Шкворченко-Осадца Наталія Миколаївна, доктор філологічних наук, професор, завідувач кафедри романо-германської філології та методики викладання іноземних мов, Міжнародний гуманітарний університет;

Статті у виданні перевірені на наявність плагіату за допомогою програмного забезпечення StrikePlagiarism.com від польської компанії Plagiat.pl.

ISSN 3041-1564 (Online)

ISSN 3041-1556 (Print)

© Одеський національний морський університет, 2026

ЗМІСТ

Бігунова Н. О., Савілова Л. В. МУЛЬТИМОДАЛЬНІ ЗАСОБИ ВИРАЖЕННЯ КОМПЛІМЕНТУ В АНГЛОМОВНОМУ ХУДОЖНЬОМУ ДИСКУРСІ.....	9
Богуславський С. С. КОМУНІКАТИВНО-ПРАГМАТИЧНІ МОДЕЛІ СУЧАСНОЇ НІМЕЦЬКОЇ ЛЮТЕРАНСЬКОЇ ПРОПОВІДІ: ТЕОЛІНГВІСТИЧНИЙ АНАЛІЗ	16
Бондаренко В. О. ДЕФІНІЦІЙНИЙ ПАРАМЕТР КОНЦЕПТУ «WERBUNG» У НІМЕЦЬКІЙ МОВІ: КОГНІТИВНО-ЛІНГВІСТИЧНИЙ АНАЛІЗ ТА СЕМАНТИЧНІ КОМПОНЕНТИ.....	27
Bosa T. S., Lazarchuk S. F. PROBLEMS OF LITERARY TRANSLATION (ON THE MATERIAL OF WORKS BY J. W. GOETHE).....	33
Боєва Е. В., Іщенко А. О. ЛІНГВОКУЛЬТУРНІ КОНЦЕПТИ В УКРАЇНСЬКОМУ, АНГЛІЙСЬКОМУ ТА КИТАЙСЬКОМУ КІНОДИСКУРСАХ: ТИПОЛОГІЧНИЙ АСПЕКТ.....	41
Вакулович Л. Л. ДИСКУСІЯ ЯК РІЗНОВИД УСНОЇ ПРОФЕСІЙНОЇ КОМУНІКАЦІЇ: МОВНОСТИЛІСТИЧНИЙ АСПЕКТ.....	47
Вербицька Т. Д., Мальцева М. І. ФОНЕТИЧНА ВАРІАТИВНІСТЬ, РЕДУКЦІЙНІ ПРОЦЕСИ ТА ЕКСПРЕСИВНА ПРОСОДІЯ НІМЕЦЬКОГО МОЛОДІЖНОГО МОВЛЕННЯ В УСНІЙ КОМУНІКАЦІЇ.....	53
Винар С. М. ПРИРОДА В ДРАМІ ЛЕСІ УКРАЇНКИ «ІФІГЕНІЯ В ТАВРІДІ»: ДІАЛОГ З АНТИЧНОЮ ТРАДИЦІЄЮ.....	62
Волков А. О. ФУНКЦІЙНО-СЛОВОТВІРНА СПЕЦИФІКА УКРАЇНСЬКИХ ІМПЕРАТИВІВ У ТВОРЕННІ УКРАЇНСЬКИХ ПРИЗВИЩ ІЗ КОМПОНЕНТОМ ВІДСУТНОСТІ.....	67
Гудкова Н. М. ЛЕКСИКО-СЕМАНТИЧНА АСИМЕТРІЯ ЯК ОБ'ЄКТ ЗІСТАВНОЇ ЛЕКСИКОЛОГІЇ (НА МАТЕРІАЛІ ДІЛОВОГО ДИСКУРСУ).....	73
Гурко О. В., Осипенко В. Ю. ФОРМАЛЬНИЙ ТА ФУНКЦІЙНИЙ ПІДХОДИ ДО СИСТЕМНОГО АНАЛІЗУ ДИСКУРСУ.....	77
Дідур Л. С. МОВНА РЕПРЕЗЕНТАЦІЯ ТА УКРАЇНІЗАЦІЯ У ЗАКЛАДАХ ВИЩОЇ ОСВІТИ ОДЕЩИНИ: ВИКЛИКИ ТА ЗДОБУТКИ	84
Добровольська С. Р. ПЕРЕКЛАД ТЕРМІНІВ СФЕРИ МІЖНАРОДНОГО СПІВРОБІТНИЦТВА: ЛЕКСИКО-СЕМАНТИЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ТА ПЕРЕКЛАДАЦЬКІ ТРАНСФОРМАЦІЇ.....	93
Дьоміна Н. Ю. ПРОСОДИЧНІ МАРКЕРИ ПЕРЕКОНЛИВОСТІ МОВЛЕННЯ БЛОГЕРА В МЕРЕЖІ INTERNET.....	98

Yelahina N. I. EQUIVALENCE AND TERMINOLOGICAL CONSISTENCY IN ENGLISH–UKRAINIAN MEDICAL TRANSLATION.....	104
Єщенко Т. А. МЕДИЧНИЙ НАРАТИВ ВІЙНИ: ЛІНГВІСТИЧНІ СТРАТЕГІЇ ОПИСУ ТРАВМИ В ТЕКСТАХ ЛІКАРІВ І ПАЦІЄНТІВ.....	112
Жовтяк В. А. ДО ПИТАННЯ ПРО КЛАСИФІКАЦІЮ СКОРОЧЕНЬ У ТЕРМІНОЛОГІЧНІЙ СИСТЕМІ КІБЕРБЕЗПЕКИ В АНГЛІЙСЬКІЙ МОВІ.....	118
Зіненко Я. В. ЛІНГВОКОМУНІКАТИВНІ ПАРАМЕТРИ СПОРТИВНОГО ДИСКУРСУ (НА МАТЕРІАЛІ ДИСКУРСУ ФЕХТУВАЛЬНОГО СПОРТУ).....	124
Іваницька Н. Б., Іваницька Н. Л. КОРПУСНЕ ДОСЛІДЖЕННЯ МІЖМОВНОЇ НОМІНАЛІЗАЦІЇ У ПЕРЕКЛАДІ АВТОРСЬКИХ КОЛОНОК (НА МАТЕРІАЛІ GOOGLE TRANSLATE ТА CHATGPT).....	130
Іванова Н. Г., Набока О. М. РІВЕНЬ PRE-A1 В ОНОВЛЕНИХ ЗАГАЛЬНОЄВРОПЕЙСЬКИХ РЕКОМЕНДАЦІЯХ ІЗ МОВНОЇ ОСВІТИ (2020): ВІД МОВЧАННЯ ДО ПОЧАТКОВОЇ МОВНОЇ ДІЇ.....	139
Піаді А. І. SARMATO-ALANICA (ETYMOLOGICAL NOTES).....	147
Ківенко І. О., Смаркалова А. К. ЛЕКСИКО-СЕМАНТИЧНА РЕПРЕЗЕНТАЦІЯ КОНЦЕПТУ INSPECTION В АНГЛОМОВНОМУ СЮРВЕЙЄРСЬКОМУ ДИСКУРСІ	152
Ковальчук О. Я. ТВОРЕННЯ АНГЛІЙСЬКИХ ТА УКРАЇНСЬКИХ ЕНЕРГЕТИЧНИХ ТЕРМІНІВ У КОМПАРАТИВНОМУ АСПЕКТІ.....	157
Корнеласва Є. В. СТИЛІСТИЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ЗАГОЛОВКІВ АНГЛОМОВНИХ МЕДІА	164
Kusmyna M.-M., Hrytsiv N. DUALITY OF PLURALITY: GRAMMATICAL DIFFICULTIES AND STYLISTIC MARKEDNESS.....	169
Лебедєва Н. А., Тимкова В. А. ПРОБЛЕМА ДИСКУРСУ ЯК ЛІНГВІСТИЧНОГО ОБ'ЄКТА: ІНТЕГРАТИВНИЙ ВПЛИВ ПРАГМАТИКИ.....	178
Лемещенко-Лагода В. В., Кривонос І. А. МІЖМОВНА ІНТЕГРАЦІЯ У ВИКЛАДАННІ ЛАТИНСЬКОЇ МОВИ: РОЛЬ АНГЛІЙСЬКОЇ ТА НІМЕЦЬКОЇ МОВ У ПІДГОТОВЦІ ЗДОБУВАЧІВ АГРОНОМІЧНИХ СПЕЦІАЛЬНОСТЕЙ.....	186
Літвіх А. В., Гапончук А. О. РОЛЬ ЗАПОЗИЧЕНЬ З АРАБСЬКОЇ МОВИ У ФОРМУВАННІ ІСПАНСЬКОЇ ЛЕКСИКИ.....	192
Morozova O. I., Morozova I. I. WAR CRIMES AGAINST THE ENVIRONMENT THROUGH THE LENS OF CINEMATIC DISCOURSE: A CASE STUDY OF THE KAKHOVKA DAM BREACH WITHIN ECOLINGUISTIC FRAMEWORK.....	200

Овсієнко Л. М., Кулик О. Д., Кардаш Л. В. ЕКСПРЕСИВНИЙ СИНТАКСИС ЯК ІНСТРУМЕНТ РЕАЛІЗАЦІЇ КОМПОЗИЦІЙНОЇ ЦІЛІСНОСТІ СПЕЦІАЛІЗОВАНИХ ТЕКСТІВ.....	206
Опур М. В., Panchyshyn S. B., Myronenko N. V. NEOLOGISMS AS A LINGUISTIC REPRESENTATION OF WAR.....	213
Рись Л. Ф., Пасик Л. А., Єфремова Н. В. МЕТОДОЛОГІЯ ЛІНГВІСТИЧНИХ ДОСЛІДЖЕНЬ: КРИТИЧНИЙ ДИСКУРС-АНАЛІЗ.....	221
Селецька О. О. МОВА ВОРОЖНЕЧИ В АНГЛОМОВНОМУ ПОЛІТИЧНОМУ ДИСКУРСІ.....	230
Смаглій В. М. ШТУЧНИЙ ІНТЕЛЕКТ ЯК ІНСТРУМЕНТ СУЧАСНИХ ЛІНГВІСТИЧНИХ ДОСЛІДЖЕНЬ.....	234
Stavtseva V. F., Zhykharieva O. O. CONCEPTUAL METAPHOR IN THE CONSTRUCTION OF POLITICAL REALITY: THE OPPOSITION “THE PEOPLE” VS. “THE ELITES” IN TRUMP’S INAUGURAL DISCOURSE.....	240
Тимошук Н. М. ПОЕТИКА РОМАНУ ДОННИ ТАРТТ «ТАЄМНА ІСТОРІЯ» В КОНТЕКСТІ ЖАНРУ CAMPUS NOVEL.....	246
Ткаченко А. О. МЕТОДИКА КОМПЛЕКСНОГО АНАЛІЗУ КОНЦЕПТУ ARTIFICIAL INTELLIGENCE.....	252
Хома В. П. КОМПАРАТИВНІ КОНСТРУКЦІЇ ЯК ЕКСПЛІКАТОРИ ЕМФАЗИ У ХУДОЖНЬОМУ ДИСКУРСІ.....	257
Черниш Н. В. КОМПАРАТИВНЕ ВИВЧЕННЯ ДРАМАТИЧНИХ ТВОРІВ У ЗАКЛАДАХ ЗАГАЛЬНОЇ СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ.....	263
Шапочкіна О. В. МАНІПУЛЯТИВНИЙ ПОТЕНЦІАЛ ХЕЙТУ У СУЧАСНІЙ КОМУНІКАЦІЇ (НА МАТЕРІАЛІ НІМЕЦЬКОЇ МОВИ).....	269
Шевченко С. С. СОЦІОЛІНГВІСТИЧНІ АСПЕКТИ МОРСЬКОГО АНГЛІЙСЬКОГО ДИСКУРСУ.....	275

CONTENTS

Bigunova Natalia, Savilova Larisa MULTIMODAL MEANS OF EXPRESSING COMPLIMENT IN ENGLISH FICTIONAL DISCOURSE.....	9
Boguslavskiy Sergii COMMUNICATIVE AND PRAGMATIC MODELS OF THE GERMAN-LANGUAGE LUTHERAN SERMON	16
Bondarenko Valeriia DEFINITIONAL PARAMETER OF THE CONCEPT «WERBUNG» IN THE GERMAN LANGUAGE: COGNITIVE-LINGUISTIC ANALYSIS AND SEMANTIC COMPONENTS ..	27
Bosa Tetiana PROBLEMS OF LITERARY TRANSLATION (ON THE MATERIAL OF WORKS BY J. W. GOETHE).....	33
Boieva Evelina, Ishchenko Anna LINGUOCULTURAL CONCEPTS IN UKRAINIAN, ENGLISH AND CHINESE FILM DISCOURSE: A TYPOLOGICAL ASPECT	41
Vakulovych Larysa DISCUSSION AS AN EFFECTIVE METHOD FOR DEVELOPING COMMUNICATIVE COMPETENCE IN TEACHING UKRAINIAN FOR PROFESSIONAL PURPOSES.....	47
Verbytska Tetyana, Maltseva Maryna PHONETIC VARIATION, REDUCTION PROCESSES, AND EXPRESSIVE PROSODY IN GERMAN YOUTH SPEECH IN SPOKEN COMMUNICATION.....	53
Vynar Svitlana NATURE IN LESYA UKRAIKA'S DRAMA «IPHGENIA IN TAURIS»: A DIALOGUE WITH ANCIENT TRADITION.....	62
Volkov Anton FUNCTIONAL WORD-FORMATION SPECIFICITY OF UKRAINIAN IMPERATIVES IN THE FORMATION OF UKRAINIAN SURNAMES WITH THE COMPONENT OF ABSENCE.....	67
Gudkova Nataliia LEXICO-SEMANTIC ASYMMETRY AS AN OBJECT OF CONTRASTIVE LEXICOLOGY (EVIDENCE FROM BUSINESS DISCOURSE).....	73
Hurko Olena, Osypenko Vira FORMAL AND FUNCTIONAL APPROACHES TO THE SYSTEMIC ANALYSIS OF DISCOURSE.....	77
Didur Liudmyla LANGUAGE REPRESENTATION AND UKRAINIZATION IN HIGHER EDUCATION INSTITUTIONS OF THE ODESA REGION: CHALLENGES AND ACHIEVEMENTS.....	84
Dobrovolska Svitlana TRANSLATION OF TERMS IN THE FIELD OF INTERNATIONAL COOPERATION: LEXICAL AND SEMANTIC FEATURES AND TRANSLATION TRANSFORMATIONS....	93
Dyomina Nataly THE PROSODIC MARKERS OF PERSUASION OF THE BLOGGER'S SPEECH IN THE INTERNET.....	98

Yelahina Natalia EQUIVALENCE AND TERMINOLOGICAL CONSISTENCY IN ENGLISH–UKRAINIAN MEDICAL TRANSLATION.....	104
Yeshchenko Tetyana MEDICAL WAR NARRATIVE: LINGUISTIC STRATEGIES FOR REPRESENTING TRAUMA IN THE TEXTS OF PHYSICIANS AND PATIENTS....	112
Zhovtiak Vladyslav ON THE CLASSIFICATION OF SHORTENINGS IN THE TERMINOLOGICAL SYSTEM OF CYBERSECURITY IN THE ENGLISH LANGUAGE.....	118
Zinenko Yaroslav LINGUO-COMMUNICATIVE PARAMETERS OF SPORTS DISCOURSE (BASED ON FENCING DISCOURSE).....	124
Ivanytska Natalia, Ivanytska Nina A CORPUS-BASED ANALYSIS OF INTERLINGUAL NOMINALIZATION IN THE TRANSLATION OF OPINION COLUMNS: EVIDENCE FROM GOOGLE TRANSLATE AND CHATGPT.....	130
Ivanova Nataliia, Naboka Olena THE PRE-A1 LEVEL IN THE UPDATED COMMON EUROPEAN FRAMEWORK OF REFERENCE FOR LANGUAGES (2020): FROM SILENCE TO INITIAL LANGUAGE ACTION.....	139
Iliadi Alexander SARMATO-ALANICA (ETYMOLOGICAL NOTES).....	147
Kivenko Inna, Smarkalova Antonina LEXICAL AND SEMANTIC REPRESENTATION OF THE CONCEPT INSPECTION IN THE ENGLISH SURVEYING DISCOURSE.....	152
Kovalchuk Oksana FORMATION OF ENGLISH AND UKRAINIAN ENERGY TERMS IN A COMPARATIVE ASPECT.....	157
Korneliaieva Yevheniia STYLISTIC PECULIARITIES OF HEADLINES IN ENGLISH MEDIA.....	164
Kusmyna Mariia-Mahdalyna, Hrytsiv Nataliia DUALITY OF PLURALITY: GRAMMATICAL DIFFICULTIES AND STYLISTIC MARKEDNESS.....	169
Lebedieva Nataliia, Tymkova Valentina THE PROBLEM OF DISCOURSE AS A LINGUISTIC OBJECT: THE INTEGRATIVE INFLUENCE OF PRAGMATICS.....	178
Lemeshchenko-Lagoda Viktoriia, Kryvonos Iryna INTERLINGUAL INTEGRATION IN THE TEACHING OF LATIN: THE ROLE OF ENGLISH AND GERMAN IN THE TRAINING OF AGRONOMY STUDENTS.....	186
Litvikh Andrii, Haponchuk Anastasiia THE ROLE OF BORROWINGS FROM ARABIC IN THE FORMATION OF SPANISH VOCABULARY.....	192
Morozova Olena, Morozova Iryna WAR CRIMES AGAINST THE ENVIRONMENT THROUGH THE LENS OF CINEMATIC DISCOURSE: A CASE STUDY OF THE KAKHOVKA DAM BREACH WITHIN ECOLINGUISTIC FRAMEWORK.....	200

Ovsienko Liudmyla, Kulyk Olena, Kardash Larysa EXPRESSIVE SYNTAX AS A TOOL FOR IMPLEMENTING THE COMPOSITIONAL INTEGRITY OF SPECIALIZED TEXTS.....	206
Opyr Mariana, Panchyshyn Svitlana, Myronenko Nataliia NEOLOGISMS AS A LINGUISTIC REPRESENTATION OF WAR.....	213
Rys Larysa, Pasyk Liudmyla, Yefremova Nataliia METHODOLOGY OF LINGUISTIC RESEARCH: CRITICAL DISCOURSE ANALYSIS.....	221
Seletska Olha HATE SPEECH IN ENGLISH POLITICAL DISCOURSE.....	230
Smaglii Valeriia ARTIFICIAL INTELLIGENCE AS A TOOL OF CONTEMPORARY LINGUISTIC RESEARCH.....	234
Stavtseva Viktoriia, Zhykharieva Olena CONCEPTUAL METAPHOR IN THE CONSTRUCTION OF POLITICAL REALITY: THE OPPOSITION “THE PEOPLE” VS. “THE ELITES” IN TRUMP’S INAUGURAL DISCOURSE.....	240
Tymoshchuk Nataliia THE POETICS OF DONNA TARTT’S NOVEL ‘THE SECRET HISTORY’ IN THE CONTEXT OF THE CAMPUS NOVEL GENRE.....	246
Tkachenko Alona METHODOLOGY OF A COMPREHENSIVE ANALYSIS OF THE CONCEPT ARTIFICIAL INTELLIGENCE.....	252
Khoma Volodymyr COMPARATIVE CONSTRUCTIONS TO EXPLICATE EMPHASIS IN FICTIONAL DISCOURSE.....	257
Chernysh Natalia COMPARATIVE STUDY OF DRAMATIC WORKS IN GENERAL SECONDARY EDUCATION INSTITUTIONS.....	263
Shapochkina Olga MANIPULATIVE POTENTIAL OF HATE IN CONTEMPORARY COMMUNICATION (BASED ON THE GERMAN LANGUAGE).....	269
Shevchenko Snizhana SOCIOLINGUISTIC ASPECTS OF MARITIME ENGLISH DISCOURSE.....	275

УДК 811.161.2'373.47
DOI <https://doi.org/10.32782/modernph-2026.5.30>

ЕКСПРЕСИВНИЙ СИНТАКСИС ЯК ІНСТРУМЕНТ РЕАЛІЗАЦІЇ КОМПОЗИЦІЙНОЇ ЦІЛІСНОСТІ СПЕЦІАЛІЗОВАНИХ ТЕКСТІВ

Овсієнко Людмила Миколаївна,

доктор педагогічних наук, професор,
професор кафедри української мови факультету української філології,
культури і мистецтва
Київського столичного університету імені Бориса Грінченка
ORCID ID: 0000-0002-8450-7305

Кулик Олена Дмитрівна,

доктор педагогічних наук, професор,
завідувач кафедри української лінгвістики і методики навчання
Університету Григорія Сковороди в Переяславі
ORCID ID: 0000-0001-9116-4403

Кардаш Лариса Василівна,

кандидат філологічних наук, доцент,
доцент кафедри української лінгвістики і методики навчання
Університету Григорія Сковороди в Переяславі
ORCID ID: 0000-0002-2098-0240

У статті здійснено комплексний аналіз експресивного синтаксису як функційно зумовленого інструменту реалізації композиційної цілісності спеціалізованих текстів. Спеціалізований дискурс розглянуто як багаторівневу комунікативну структуру, в межах якої синтаксичні засоби виконують не лише граматичну і стильову, а й текстотвірну, когнітивну та організаційну функції. Обґрунтовано тезу про те, що експресивний синтаксис у наукових, навчально-наукових і публіцистичних фахових текстах не є маргінальним чи стильово недоречним явищем, а постає важливим механізмом логіко-семантичного членування, ієрархізації інформації та забезпечення структурної зв'язаності викладу.

У роботі проаналізовано основні типи експресивних синтаксичних конструкцій, зокрема парцельовані й інверсійні структури, синтаксичні повтори, неповні та еліптичні речення, а також вставні й уточнювальні слова / словосполучення. Визначено їхню роль у формуванні ритміко-синтаксичної організації тексту, акцентуванні ключових смислових позицій і моделюванні когнітивного сприйняття інформації адресатом. Доведено, що експресивні синтаксичні засоби сприяють інтеграції окремих смислових блоків у цілісну композиційну структуру та підвищують комунікативну ефективність спеціалізованого мовлення.

Окрему увагу приділено жанровій специфіці функціонування експресивного синтаксису в різних типах фахового дискурсу та його ролі в умовах цифровізації наукової комунікації. Зроблено висновок, що експресивний синтаксис виконує текстотвірну, ритміко-семантичну, когнітивну, жанрово-функційну та комунікативну функції, забезпечуючи композиційну цілісність і логічну впорядкованість спеціалізованих текстів.

Ключові слова: експресивний синтаксис, синтаксичні засоби, композиційна цілісність, текст, дискурс, спеціалізований текст, фаховий дискурс.

Ovsienko Liudmyla, Kulyk Olena, Kardash Larysa. Expressive syntax as a tool for implementing the compositional integrity of specialized texts

The article presents a comprehensive analysis of expressive syntax as a functionally determined tool for implementing the compositional integrity of specialized texts. Specialized discourse is considered as a multi-level communicative structure, within which syntactic means perform not only grammatical and stylistic, but also text-forming, cognitive and organizational functions. The thesis is substantiated that expressive

syntax in scientific, educational-scientific and journalistic professional texts is not a marginal or stylistically inappropriate phenomenon, but rather an important mechanism for logical-semantic division, hierarchization of information and ensuring structural coherence of the presentation. The paper analyzes the main types of expressive syntactic constructions, in particular, parceled and inverted structures, syntactic repetitions, incomplete and elliptical sentences, as well as interstitial and clarifying words / phrases. Their role in the formation of the rhythmic-syntactic organization of the text, the emphasis on key semantic positions and the modeling of the cognitive perception of information by the addressee is determined. It is proven that expressive syntactic means contribute to the integration of individual semantic blocks into a coherent compositional structure and increase the communicative effectiveness of specialized speech.

Special attention is paid to the genre specificity of the functioning of expressive syntax in various types of professional discourse and its role in the conditions of digitalization of scientific communication. It is concluded that expressive syntax performs text-forming, rhythmic-semantic, cognitive, genre-functional and communicative functions, ensuring the compositional integrity and logical order of specialized texts.

Key words: *expressive syntax, syntactic means, compositional integrity, text, discourse, specialized text, professional discourse.*

Вступ. Постановка проблеми. У сучасній лінгвістиці спеціалізований текст розглядають не лише як носій фахової інформації, а як складну багаторівневу структуру, в межах якої мовні засоби виконують номінативну, організаційну, смислову та прагматичну функції. Спеціалізований дискурс (науковий, навчально-науковий, публіцистичний фаховий) функціонує в умовах підвищених вимог до точності, логічності, послідовності, концептуальної зв'язаності й комунікативної ефективності. За таких умов особливої ваги набувають механізми забезпечення композиційної цілісності тексту, що уможливають інтеграцію окремих смислових складників у структурно й семантично впорядковане ціле.

Попри значну кількість наукових праць, присвячених проблемам спеціалізованого дискурсу, стилістики фахових текстів і синтаксичної організації мовлення, питання взаємодії експресивного синтаксису та композиційної структури спеціалізованого тексту досі не отримало належного комплексного висвітлення. Традиційно експресивний синтаксис розглядають переважно в межах художнього або публіцистичного мовлення, де він пов'язаний з емоційно-оцінною функцією чи засобами впливу на адресата. У фахових текстах експресивні синтаксичні конструкції нерідко сприймають як маргінальні або стильово недоречні, а це формує спрощене уявлення про синтаксичну організацію спеціалізованого мовлення як таку, що ґрунтується суто на нейтральних, стандартизованих структурах.

Водночас аналіз функціонування спеціалізованих текстів дає підстави стверджувати, що експресивний синтаксис у них виконує

важливі текстотвірні функції, безпосередньо пов'язані з організацією композиції, логіко-семантичним членуванням матеріалу, виділенням ключових смислових зв'язків і забезпеченням цілісності тексту. Парцельовані конструкції, інверсійні структури, синтаксичні повтори, неповні та еліптичні речення, вставні й уточнювальні компоненти не лише посилюють виразність викладу, а й структурують текст, формують його ритміко-синтаксичну організацію та сприяють смислової ієрархізації інформації. Проте ці функції залишаються не досить систематизованими в межах сучасної стилістики тексту.

Актуальність порушеної проблеми посилюється з огляду на трансформації сучасного спеціалізованого дискурсу, зумовлені цифровізацією, зростанням обсягів інформації та інтенсифікацією міждисциплінарних зв'язків. За таких умов композиційна цілісність тексту постає ключовим чинником ефективності професійної комунікації, а експресивний синтаксис – функційно зумовленим інструментом оптимізації сприйняття складної інформації, підпорядкованим логіці викладу, жанровим вимогам і прагматичним настановам фахового дискурсу.

Таким чином, актуальність дослідження визначається необхідністю системного осмислення експресивного синтаксису як повноцінного інструменту реалізації композиційної цілісності спеціалізованих текстів і поглиблення теорії тексту в аспекті взаємодії синтаксичної структури та композиційної організації.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. У мовознавчій літературі питання експресивного синтаксису традиційно роз-

глядають у межах стилістики й синтаксису як окрему категорію виразності мовлення. Так, науковці підкреслюють, що певні синтаксичні конструкції виконують не лише граматичну роль, а й функцію виразного оформлення висловлення; однак такі дослідження зазвичай зосереджені на лексико-семантичних і художньо-естетичних аспектах, а не на їхній композиційній ролі в спеціалізованих текстах [1].

З-поміж українських учених явище експресивного синтаксису досліджують М. Вінтонів, Р. Козак, М. Баган, В. Мороз, Т. Вавринюк, Н. Кондратенко та ін. Так, Р. Козак розглядає цю категорію в когнітивно-дискурсивному аспекті, зосереджуючи увагу на особливостях синтаксичних засобів у науковому дискурсі загалом і на їх когнітивно-комунікативному впливі на адресата зокрема [2; 3]. Проте в працях дослідниці відсутній аналіз композиційної ролі експресивних конструкцій як чинника структурної цілісності спеціалізованого тексту.

Монографічне дослідження М. Вінтоніва, Т. Вінтонів і Ю. Малої «Синтаксичні засоби експресивізації в українському політичному дискурсі» [4] є одним із найгрунтовніших мовознавчих рецепцій про синтаксичні засоби виразності в політичному дискурсі засобів масової комунікації України. Означені засоби автори розглядаючи через призму комунікативно-функційного впливу, але цей аналіз безпосередньо стосується політичного дискурсу, а не ширшого корпусу спеціалізованих фахових текстів з урахуванням їхньої композиційної побудови і внутрішньої цілісності.

Вагомий унесок у вивчення проблеми експресивності зробила М. Баган, яка розглядає її в контексті сучасного українськомовного наукового дискурсу. У статті «Експресивність сучасного українськомовного наукового дискурсу: межі можливого» [5] авторка аналізує функції експресивних засобів у науковому стилі та обґрунтовує тезу про те, що експресивність не суперечить основним принципам наукового викладу, а за певних умов може сприяти чіткості, зрозумілості й комунікативній ефективності наукового тексту. Водночас дослідження має узагальнювальний характер, адже в ньому не здійснено спеціального аналізу синтаксичних засобів експресивності, а також не порушено питання їхньої ролі

в композиційному моделюванні наукового чи іншого спеціалізованого тексту.

У монографії В. Мороз «Експресивний дискурс: синтаксичні засоби вираження» [6] подано системний опис синтаксичних засобів експресивності та проаналізовано різні типи синтаксичних конструкцій як інструменти смислового й прагматичного впливу. Праця є вагомим теоретичним підґрунтям для осмислення експресивного синтаксису як структурно організованого мовного явища в межах дискурсу. Разом із тим авторка не зосереджує увагу на проблемі функціонування цих засобів у забезпеченні композиційної цілісності спеціалізованих текстів і залишає означений аспект поза межами дослідження.

В українській лінгвістичній традиції є також праці, в яких синтаксичні засоби експресивності аналізують переважно на матеріалі художніх або соціально маркованих текстів. Зокрема, у дослідженні Т. Вавринюк зосереджено увагу на засобах експресивного синтаксису в художньому тексті; авторка наголошує на їхній ролі у вираженні емоційності, образності та авторської інтенції [7]. Проте такі розвідки не актуалізують експресивний синтаксис як чинник структурної організації текстів спеціалізованого дискурсу й не розглядають його в аспекті композиційної цілісності.

У статті Н. Кондратенко «Експресивний синтаксис у президентському дискурсі Володимира Зеленського» [8] здійснено детальний аналіз окремих експресивних синтаксичних конструкцій у політичному мовленні. Авторка виокремлює синтаксичні повтори, паралельні конструкції та інші фігури, що підсилюють прагматичний і комунікативний ефект висловлення. Це дослідження є показовим для розуміння варіативності експресивного синтаксису в суспільно-політичному дискурсі, однак у ньому не розглянуто питання структурно-композиційного впливу цих засобів на організацію фахового або спеціалізованого тексту як логічно впорядкованої цілісності.

Тож попри значну увагу до експресивних синтаксичних конструкцій у сучасному мовознавстві, проблема їх впливу на композиційну цілісність спеціалізованих текстів залишається недостатньо дослідженою, зокрема не визначено цілісного концептуального підходу, який би поєднував аналіз експресивних

синтаксичних засобів із дослідженням їхньої ролі в макроструктурній організації тексту та механізмів забезпечення його логічної й смислової цілісності саме в межах спеціалізованого дискурсу. Означена лакуна визначає наукову новизну проблеми та обґрунтовує потребу в подальших дослідженнях, спрямованих на типологізацію експресивних синтаксичних конструкцій у спеціалізованих текстах і з'ясування їх композиційного функціонування.

Мета статті – з'ясувати роль експресивного синтаксису в реалізації композиційної цілісності спеціалізованих текстів, окреслити його текстотвірні функції та визначити основні типи експресивних синтаксичних конструкцій, що беруть участь в організації структурно-семантичної єдності фахового дискурсу.

Виклад основного матеріалу. Експресивний синтаксис у спеціалізованих текстах постає як багатофункційний інструмент, що забезпечує не лише виразність мовлення, а й організаційно-композиційну цілісність тексту. Передусім варто зауважити, що експресивні конструкції виконують текстотвірну функцію, оскільки вони допомагають виокремити ключові смислові складники, структурувати матеріал і підтримувати логічну зв'язність між різними частинами тексту. У науковому й публіцистичному дискурсах експресивність часто асоціюють зі стильовою «жвавістю» викладу, однак у фахових текстах її функції значно ширші, оскільки вона безпосередньо впливає на композиційну цілісність. Парцельовані конструкції, інверсії, неповні речення, синтаксичні повтори та вставні слова / словосполучення створюють своєрідний ритм тексту, акцентують на ключових аспектах і сприяють ієрархізації інформації.

Так, парцельовані конструкції дають змогу авторові виокремити смислові одиниці й зосередити особливу увагу читача на них. У науковому дискурсі вони можуть виступати маркерами нових ідей, аргументів чи висновків, що забезпечує логічну прозорість і полегшує сприйняття складного матеріалу. Інверсійні структури, своєю чергою, дозволяють змінювати прямий порядок членів речення, що дає змогу акцентувати на принципових позиціях у тексті. Інверсія в науковому тексті підкреслює логічні та концептуальні пріоритети, спрямовуючи увагу читача на ключові аргументи [3, с. 152].

Синтаксичні повтори та паралельні конструкції виконують кілька функцій одночасно. По-перше, вони створюють ритмічну організацію тексту, що спрощує розуміння складних концептів. По-друге, вони слугують маркерами когнітивної структури інформації, оскільки дають змогу авторові визначати зв'язки між поняттями та забезпечують логічну цілісність викладу. У політичному й соціальному дискурсах синтаксичні повтори та паралелізми значно підсилюють комунікативний ефект висловлення, проте й у наукових текстах вони виконують подібну функцію структурного маркування [4, с. 87].

Неповні та еліптичні речення виступають ще одним засобом експресивної організації тексту. Вони допомагають уникати надлишкової інформаційної перевантаженості та стисло й лаконічно викладати матеріал. Для спеціалізованих текстів це дуже важливо, адже автор прагне передати складну інформацію чітко і зрозуміло, зберігаючи при цьому логічні зв'язки та композиційну цілісність. Еліптичні конструкції в науковому дискурсі виступають не лише стильовим засобом, а і структурним інструментом для виділення головних положень і підтримки цілісності викладу інформації [5, с. 12].

Вставні слова і словосполучення також мають суттєве значення для композиційної організації спеціалізованого тексту. Вони дають змогу авторові уточнювати, пояснювати чи коментувати окремі положення без порушення логічної послідовності викладу. У фаховому дискурсі такі засоби використовують для вказівки на зв'язок між різними частинами аргументації, для уточнень, прикладів або коментарів, що забезпечує когерентність та інтеграцію матеріалу. Вставні конструкції в науковому тексті не лише підсилюють експресивність викладу, а й формують структуру логічної та смислової організації матеріалу» [6, с. 105].

У композиції спеціалізованого тексту важливими є й інтонаційно-семантичні маркери. Уживання розділових знаків (ком, тире, дужок і двокрапок) у поєднанні з експресивними синтаксичними конструкціями дає змогу розмежовувати структурні блоки, виокремлювати значущі складники та формувати ритміко-синтаксичну організацію тексту. Означені маркери виконують функцію семантичного підґрунтя, допомагаючи читачеві орієнтуватися в тексті.

ентуватися у внутрішній структурі викладу. Пунктуаційні засоби в поєднанні з експресивними конструкціями сприяють створенню цілісного, логічно впорядкованого наукового тексту [1, с. 222].

У спеціалізованому дискурсі експресивний синтаксис може реалізовуватися як у вербальних, так і в композиційних засобах. До вербальних засобів належать специфічні синтаксичні конструкції, що акцентують увагу на певній інформації (парцелізація, інверсія, еліпсис), а до композиційних – структурні складники, які організують текст за смисловими блоками й логічними частинами. Таким чином, експресивність у спеціалізованих текстах не зводиться до емоційної оцінки чи стильової «прикраси», а виступає функційним складником, що підтримує цілісність і прозорість наукового або публіцистичного викладу.

У наукових публікаціях експресивні конструкції здебільшого виконують структурно-організаційну роль, тоді як у навчально-наукових текстах поєднують організаційну і пояснювальну функції, а у публіцистичних – ще й прагматично-комунікативну. Специфіка експресивного синтаксису в науковому тексті полягає в його підпорядкованості логіко-композиційним вимогам, тоді як у публіцистиці він є як структурним засобом, так і засобом впливу [2, с. 69].

Важливим є і когнітивний аспект експресивного синтаксису. Синтаксичні конструкції не лише формують ритмомелодійність і структуру тексту, а й моделюють когнітивне сприйняття матеріалу читачем. Експресивні засоби уможливають визначення причинно-наслідкових і логічних зв'язків, ієрархічних відношень між поняттями, що сприяє кращому розумінню складних концептів і полегшує їх запам'ятовування. У цьому контексті науковий дискурс набуває ознак більшої когерентності й цілісності.

У наукових і навчально-наукових текстах використання експресивного синтаксису також пов'язане з прагненням уникнути одноманітності викладу. Синтаксичні структури впливають на динамічність тексту, сприяють уникненню монотонності й тримають увагу читача. Це не порушує вимог до об'єктивності й логічності викладу, а навпаки – підсилює змістову і структурну організованість тексту.

Значущою є і роль експресивного синтаксису в цифровому контексті. З огляду на те, що в сучасному науковому просторі перевагу надають електронним публікаціям та онлайн-виданням, зростає потреба у структурованості й компактності викладу. Експресивні конструкції дають змогу авторові оптимізувати інформацію, адаптуючи текст до нових форматів і забезпечуючи швидке й ефективно засвоєння матеріалу.

Отже, аналіз функцій експресивного синтаксису в спеціалізованих текстах засвідчує, що його роль виходить за межі традиційного уявлення про виразність. Він виконує кілька взаємопов'язаних функцій:

- *текстотвірну* (сприяє побудові композиційної цілісності й логічної структури тексту);
- *ритміко-семантичну* (створює ритм і забезпечує смислову ієрархію структурних частин тексту);
- *когнітивну* (дає змогу читачеві визначати смислові зв'язки між поняттями);
- *жанрово-функційну* (допомагає адаптувати виклад матеріалу до специфічних потреб різних типів фахового дискурсу);
- *комунікативну* (забезпечує ефективну взаємодію автора й адресата).

Таким чином, експресивний синтаксис є повноцінним механізмом організації спеціалізованого тексту. Він не лише підтримує його логічну і смислову цілісність, а й підвищує рівень ефективності сприйняття складних фахових концептів, забезпечує структурну прозорість і адаптує зміст до когнітивних і комунікативних потреб читача.

Нерозв'язаною залишається проблема систематизації експресивних синтаксичних конструкцій за функційним призначенням. Проте наразі можна констатувати, що вони утворюють унікальний пласт мовних засобів, який інтегрує синтаксис, прагматику, семантику і стиль у межах цілісного спеціалізованого тексту. Тож експресивний синтаксис є інструментом не лише виразності, а й структурної організації, смислової цілісності й оптимізації сприйняття наукової інформації.

До основних типів експресивних конструкцій належать: парцельовані, інверсійні, повторювані та паралельні структури, неповні й еліптичні речення, вставні й уточнювальні слова / словосполучення. Усі вони мають різне функційне призначення, проте

є взаємопов'язаними й разом формують композиційну структуру тексту. У науковому дискурсі такі конструкції сприяють зосередженню уваги на ключових концептах і позиціях, установленню логічних зв'язків і підтриманню когнітивної структури викладу.

Висновки. Отже, експресивний синтаксис у спеціалізованих текстах постає не просто засобом стильової виразності, а й функційним механізмом забезпечення цілісності, когерентності й логічної зв'язності тексту, що безпосередньо впливає на ефективність

комунікації у фаховому дискурсі. Ґрунтовне осмислення його текстотвірних функцій відкриває нові перспективи для розвитку сучасної стилістики, теорії тексту та практики написання наукових і публіцистичних матеріалів. Він поєднує текстотвірну, структурну, когнітивну й комунікативну функції. Систематизація експресивних конструкцій за їхньою композиційною роллю є перспективним напрямом подальших досліджень у стилістиці, теорії тексту та прикладній лінгвістиці.

Література:

1. Матвійчук О. *Сучасні напрямки досліджень міжкультурної комунікації та методика викладання іноземних мов*. 2011. С. 221–223. URL: <https://eprints.zu.edu.ua/5802/>
2. Козак Р. Експресивність мовного висловлення: співвідношення функцій і засобів їх реалізації. *Наукові праці Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка. Філологічні науки*. 2019. Випуск 50. С. 68–71.
3. Козак Р. Експресивний синтаксис у тексті наукового дискурсу «Українська культура» Івана Огієнка. *Іван Огієнко і сучасна наука та освіта : науковий збірник. Серія філологічна*. 2022. Випуск XII. С. 150–155.
4. Вінтонів М., Вінтонів Т., Мала Ю. Синтаксичні засоби експресивізації в українському політичному дискурсі. *Вінниця : ТОВ «ТВОРИ»*, 2018. 336 с. URL: <https://files01.core.ac.uk/download/pdf/185262448.pdf>
5. Баган М. Експресивність сучасного українськомовного наукового дискурсу: межі можливого. *Вісник Київського національного лінгвістичного університету. Серія: Філологія*. 2017. № 1. Т. 20. С. 9–17. DOI: <https://doi.org/10.32589/2311-0821.1.2017.120712>. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vknl_u_fil_2017_20_1_3
6. Мороз В. Експресивний дискурс: синтаксичні засоби вираження. *Дніпро : Дніпропетровський державний університет внутрішніх справ*, 2017. 216 с. URL: <https://er.dduvs.edu.ua/handle/123456789/650>
7. Вавринюк Т. Засоби експресивного синтаксису в художньому тексті. *Філологічні студії*. 2023. № 20. С. 44–52. DOI: <https://doi.org/10.31812/filstd.v9i2.476>. URL: <https://journal.kdpu.edu.ua/filstd/article/view/476>
8. Кондратенко Н. Експресивний синтаксис у президентському дискурсі Володимира Зеленського. *Записки з українського мовознавства*. 2022. Вип. 29. С. 313–324. URL: https://scholar.google.com/citations?view_op=view_citation&hl=uk&user=9ppLISoAAAAJ&citation_for_view=9ppLISoAAAAJ:jL-93Qbq4QoC

References:

1. Matviichuk, O. (2011). *Expressive syntax*. *Сучасні напрямки досліджень міжкультурної комунікації та методика викладання іноземних мов*, 221–223. Retrieved from: <https://eprints.zu.edu.ua/5802/>
2. Kozak, R. (2019). Expressiveness of linguistic expression: the relationship between functions and means of their implementation. *Scientific papers of Kamianets-Podilskoho national university in the name of Ivan Ohienko. Philological sciences*, 50, 68–71.
3. Kozak, R. (2022). Expressive syntax in the text of the scientific discourse “Ukrainian Culture” by Ivan Ohienko. *Ivan Ohienko and modern science and education: scientific collection. Series philology*, XII, 150–155.
4. Vintoniv, M., Vintoniv, T., Mala, Yu. (2018). Syntactic means of expressivity in Ukrainian political discourse. *Vinnitsia: TOV “TVORY”*, 336. Retrieved from: <https://files01.core.ac.uk/download/pdf/185262448.pdf>
5. Bahan, M. (2017). Expressiveness of modern Ukrainian-language scientific discourse: the limits of the possible. *Visnyk*

Kyivskoho natsionalnoho linhvistychnoho universytetu. Serii: Filolohiia, 1, 20, 9–17. DOI: <https://doi.org/10.32589/2311-0821.1.2017.120712> Retrieved from: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vknlu_fil_2017_20_1_3

6. Moroz, V. (2017). *Ekspresyvnyi dyskurs: syntaksychni zasoby vyrazhennia* [Expressive discourse: syntactic means of expression]. Dnipro: Dnipropetrovskyi derzhavnyi universytet vnutrishnikh sprav, 216. Retrieved from: <https://er.dduvs.edu.ua/handle/123456789/650>
7. Vavryniuk, T. (2023). *Zasoby ekspresyvnoho syntaksysu v khudozhnomu teksti* [Means of expressive syntax in a literary text]. *Filolohichni studii*, 20, 44–52. DOI: <https://doi.org/10.31812/filstd.v9i2.476> Retrieved from: <https://journal.kdpu.edu.ua/filstd/article/view/476>
8. Kondratenko, N. (2022). *Ekspresyvnyi syntaksys u prezydentskomu dyskursi Volodymyra Zelenskoho* [Expressive syntax in the presidential discourse of Volodymyr Zelensky]. *Zapysky z ukrainskoho movoznavstva*, 29, 313–324. Retrieved from: https://scholar.google.com/citations?view_op=view_citation&hl=uk&user=9ppLISoAAAAJ&citation_for_view=9ppLISoAAAAJ:jL-93Qbq4QoC

Дата першого надходження статті до видання: 10.01.2026

Дата прийняття статті до друку після рецензування: 03.02.2026

Дата публікації (оприлюднення) статті: 06.04.2026

Науковий журнал

MODERN PHILOLOGY

Випуск 5, 2026

Коректура • *Н. Славогородська*
Комп'ютерна верстка • *Н. Фесенко*

Дата розміщення онлайн: 06.04.2026. Дата друку: 13.04.2026.
Формат 60×84/8. Гарнітура Times New Roman.
Папір офсет. Цифровий друк. Ум. друк. арк. 31,16. Зам. № 0326/250
Наклад 100 прим.

Надруковано:
Видавничий дім «Гельветика»
65101, м. Одеса, вул. Інглезі, 6/1
Телефон +38 (095) 934 48 28
E-mail: mailbox@helvetica.ua
Свідоцтво суб'єкта видавничої справи
ДК № 7623 від 22.06.2022 р.